

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΑ, 29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2025

ΔΟΜΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ

1. Γενικές επισημάνσεις
2. Αλλαγές στα Εξεταστικά Δοκίμια
3. Πρακτικές επισημάνσεις σχετικά με τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του μαθήματος
4. Διδακτική προσέγγιση
5. Απορίες

1. Γενικές επισημάνσεις

- Οι διδάσκοντες/ουσες πρέπει:
 - Να μελετήσουν από την αρχή το Αναλυτικό Πρόγραμμα (Δείκτες Επιτυχίας / Δείκτες Επάρκειας) και τους Προγραμματισμούς, ώστε να ενημερωθούν για την πορεία όλης της χρονιάς.
 - Να συμβουλεύονται συστηματικά τους ΔΕ/ΔΕ και να τους εφαρμόζουν στον σχεδιασμό του μαθήματός τους.
 - Να τηρούν το χρονοδιάγραμμα και τη σειρά των Προγραμματισμών στη διδασκαλία των επιμέρους ενοτήτων.
- Γενική κατεύθυνση: (μετά την επικαιροποίηση των ΑΠ) η διδακτέα ύλη ταυτίζεται με την εξεταστέα

2. Αλλαγές στα Εξεταστικά Δοκίμια

- Όπως έχει ήδη προεξαγγελθεί (Σεμινάρια ΕΜΕ Σεπτεμβρίου 2025), τη φετινή σχολική χρονιά γίνονται κάποιες τροποποιήσεις στα δοκίμια των Τελικών Εξετάσεων και των Παγκυπρίων Εξετάσεων. Οι αλλαγές αυτές αφορούν:
 - στην κατανομή των μονάδων
 - στη δομή των γραπτών και
 - στη διατύπωση και στα ζητούμενα κάποιων ασκήσεων.
- Για τις Παγκύπριες Εξετάσεις θα γίνει νέα ενημέρωση.
- Οι διδάσκοντες/ουσες να ενημερώσουν εγκαίρως τους μαθητές/μαθήτριες για τις αλλαγές και να τους/τις βοηθήσουν να εξοικειωθούν με αυτές, προτείνοντας παρόμοιες ασκήσεις εξάσκησης στο πλαίσιο της διδασκαλίας και προσαρμόζοντας αναλόγως τα διαγνωστικά δοκίμια των Τετραμήνων.

Κατανομή μονάδων:

Τελικές Εξετάσεις Β΄ Λυκείου

ΔΟΜΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ	ΜΟΝΑΔΕΣ
ΜΕΡΟΣ Α΄: ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	30
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	70
Λεξιλογικές ασκήσεις	4
Τονισμός	2
Γραμματικές και Συντακτικές ασκήσεις	43
Ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο – Ιδεολογικό υπόβαθρο Κατανόηση κειμένου	5
Άγνωστο κείμενο για μετάφραση (ευθύ)	8
Άγνωστο κείμενο για μετάφραση (αντίστροφο)	8
	ΣΥΝΟΛΟ 100

Κατανομή μονάδων:

Τελικές Εξετάσεις Γ' Λυκείου

ΔΟΜΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ	ΜΟΝΑΔΕΣ
ΜΕΡΟΣ Α': ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	35
ΜΕΡΟΣ Β': ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	65
Λεξιλογικές ασκήσεις	4
Τονισμός	2
Γραμματικές και Συντακτικές ασκήσεις	34
Ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο – Ιδεολογικό υπόβαθρο Κατανόηση κείμενου	5
Άγνωστο κείμενο για μετάφραση (ευθύ)	10
Άγνωστο κείμενο για μετάφραση (αντίστροφο)	10
	ΣΥΝΟΛΟ 100

Παρουσίαση αλλαγών:

❑ Μέρος Α' (μείωση μονάδων κατά 5)

Δίνεται μεγαλύτερη έκταση **ελαφρά διασκευασμένων** διδαγμένων κειμένων, αλλά ζητείται η μετάφραση τμήματός τους. Το υπόλοιπο τμήμα αξιοποιείται σε ερώτηση του Μέρους Β'.

❑ Μέρος Β' (αύξηση μονάδων κατά 5)

- Λεξιλογικές ασκήσεις: 1. ομαδοποιούνται σε μία άσκηση με δύο υποερωτήματα. 2. δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να αξιοποιούν καλύτερα τις γνώσεις τους, επικαλούμενοι στην απάντησή τους ρήματα, ουσιαστικά αλλά και επίθετα
- Ερώτηση πραγματολογικού χαρακτήρα: Έχει δύο υποερωτήματα (σύνολο 5 μονάδες):
 - 1) εξετάζεται το ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο ή/και το φιλοσοφικό υπόβαθρο του **ενός** κειμένου (3 μονάδες, αντί 2)
 - 2) εξετάζεται η κατανόηση του **άλλου** κειμένου και βασίζεται αποκλειστικά στις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο κείμενο (2 μονάδες).
- Προσθήκη πολύ σύντομου εισαγωγικού σημειώματος στο αδίδακτο κείμενο (ευθύ) στο δοκίμιο της Γ' Τάξης.

- Β' τάξη: Η άσκηση για τους ρηματικούς τύπους (σύνολο 12 μονάδες) διαιρείται σε δύο υποερωτήματα: α) ερώτηση αντιστοίχισης τύπου-γραμματικής αναγνώρισης (4 μονάδες), β) άσκηση τροπής σε συγκεκριμένο ρηματικό τύπο (8 μονάδες).
- Γ' τάξη: Στην άσκηση όπου εξετάζεται η απόδοση του προσδιορισμού του σκοπού με δύο ισοδύναμους τρόπους, πλέον αναφέρονται ξεκάθαρα (=ονομάζονται) οι δύο τρόποι.
- Οι γραμματικές-συντακτικές ασκήσεις που βασίζονται στα διδαγμένα κείμενα του Μέρους Α' ομαδοποιούνται (2-4 στο δοκίμιο της Β' τάξης / 2-5 στο δοκίμιο της Γ' τάξης).
- Οι άλλες 2 μονάδες που αφαιρούνται από τη μετάφραση κατανέμονται στις υπόλοιπες γραμματικές-συντακτικές ασκήσεις (5-8 στο δοκίμιο της Β' τάξης, 6-7 στο δοκίμιο της Γ' τάξης).

3. Πρακτικές επισημάνσεις σχετικά με τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του μαθήματος

- ✓ Κάνουμε συστηματική χρήση του βιβλίου και της γραμματικής (δεν υποκαθίστανται από φυλλάδια / άλλο υλικό).
- ✓ Διδάσκουμε την κλίση των αντωνυμιών.
- ✓ Δεν παραλείπουμε κεφάλαια του Προγραμματισμού (π.χ. τα κεφάλαια XXII-XXIII της Β' τάξης διδάσκονται οπωσδήποτε – είναι απαραίτητα για την Γ' τάξη).
- ✓ Διδάσκουμε ολοκληρωμένα τα νέα φαινόμενα, αντλώντας από όλο το βιβλίο και από τη γραμματική.

Π.χ.: η διδασκαλία των χρονικών προτάσεων και του συνδέσμου *cum* δεν συναντάται ολοκληρωμένα στο κεφάλαιο XXXVIII, αλλά και σε προηγούμενα κεφάλαια (βλ. παρακάτω)

XXXVIII, Διδασκαλία χρονικών προτάσεων:

Χρήση του cum

- 3. Συμπληρωματικά προς όσα έχουμε ήδη πει σχετικά με τη χρήση του cum στις χρονικές προτάσεις θα προσθέσουμε εδώ τα εξής:
- (α) Ο cum με **υποτακτική** (ιστορικός cum) χρησιμοποιείται μόνο για το παρελθόν (βλ. **μάθ. XXIV***). ο cum με **οριστική** χρησιμοποιείται και για το παρόν και για το παρελθόν και για το μέλλον
- (β) ο cum με **οριστική** έχει μια σειρά από ιδιαίτερες χρήσεις, στις οποίες δεν μπορεί να τον αντικαταστήσει ο ιστορικός cum. Εκφράζει δηλαδή την επανάληψη (επαναληπτικός: **μάθ. XV**), το ξαφνικό γεγονός (**αντίστροφος cum**: **μάθ. XIV**) κτλ.

* Διαφορά ιστορικού και καθαρά χρονικού cum / σχέση αιτίου αιτιατού στον ιστορικό

- **Η τεχνική της μετάφρασης:**

- ✓ Αποφεύγουμε να δίνουμε πολλά κύρια ονόματα στη μετάφραση. / Αν επαναλαμβάνονται, δεν τα αξιολογούμε.
- ✓ Όταν μεταφράζουμε στα Ελληνικά (τόσο στη διδασκαλία, όσο και στην αξιολόγηση):
 - είμαστε όσο πιο πιστοί μπορούμε στο λατινικό κείμενο,
 - εκφραζόμαστε σε άρτια νεοελληνική γλώσσα
- ✓ Οι μεταφράσεις που περιέχονται στο Βιβλίο του καθηγητή του ΟΕΔΒ αποτελούν μια καλή βάση για αξιοποίηση, υπάρχουν όμως αρκετά σημεία στα οποία το κείμενο αποδίδεται περισσότερο ή λιγότερο ελεύθερα, με τρόπο που να μην ικανοποιεί τις **αρχές** που θέτουμε στη μεταφραστική διαδικασία (βλ. παρακάτω).

- **Λεξιλόγιο:**

- Κάποιες λέξεις επανέρχονται συχνά στις ασκήσεις και στη γραμματική, αλλά δεν απαντούν σε κάποιο από τα υπό μετάφραση και εντός ύλης κείμενα (π.χ. dominus, rex). Θα αποσταλεί σχετικός κατάλογος.

Επισημάνσεις στη μεταφραστική διαδικασία:

Είδος λάθους	Λατινικό κείμενο	Μετάφραση ΟΕΔΒ	Προτεινόμενη μετάφραση
Παράλειψη λέξης	XXVIII: hominem comprehendit	τον έπιασε	έπιασε /συνέλαβε τον άνθρωπο
Προσθήκη λέξης	XXXII: plena ... vetustas	γεμάτη είναι η αρχαιότητα	γεμάτη η αρχαιότητα
	XXXIX: ex illā	από αυτό το υλικό	από αυτό
Αλλαγή λέξης	XXXII: scriptōres ... Latīni	Ρωμαίοι συγγραφείς	Λατίνοι συγγραφείς
	XXXVIII: ut pugnare cuperent	ώστε να επιθυμούν τον πόλεμο	ώστε να επιθυμούν να μάχονται
Αλλαγή στον χρόνο ρήματος	XXXIV: Quod ut praedōnes animadvertērunt	Βλέποντας το πράγμα αυτό οι ληστές	Μόλις το είδαν οι ληστές (=χρονική πρόταση, προτερόχρονο)
	XXXIX: Si marmor illi obtulisses, ... fecisset	Αν του πήγαινες μάρμαρο, θα το έκανε	Αν του είχες πάρει μάρμαρο, θα το είχε κάνει (=υποθετικός λόγος μη πραγματικού στο παρελθόν)
	XL: coegerat	συγκάλεσε	είχε συγκαλέσει
Αλλαγή στον αριθμό κ.τ.λ.	XLVII: super vestem earum	στα φορέματά τους	στο φόρεμά τους

4. Διδακτική προσέγγιση

- Η διδασκαλία των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων πρέπει να γίνεται με βάση το προς μετάφραση κείμενο, το οποίο δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αποκομμένο από το ιστορικό και πολιτισμικό του πλαίσιο.
- Η διδασκαλία του κειμένου πρέπει να χωρίζεται σε προαναγνωστικό, αναγνωστικό και μετααναγνωστικό στάδιο.
- **Προαναγνωστικό στάδιο:** σύνδεση με τις προϋπάρχουσες πραγματολογικές και γλωσσικές γνώσεις των μαθητών. Σύνδεση με την ελληνική γλώσσα (αρχαία και νέα) και με νεολατινικές γλώσσες.
- **Αναγνωστικό στάδιο:** Εφαρμογή διαφόρων στρατηγικών μετάφρασης του κειμένου, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του κειμένου και της τάξης στην οποία διδάσκουμε.
- **Μεταγνωστικό στάδιο:** Αξιοποίηση του κειμένου για τη διδασκαλία των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων – εξοικονόμηση διδακτικού χρόνου. Επιστροφή στο κείμενο για εφαρμογή της νέας γνώσης με έμφαση στο επικοινωνιακό πλαίσιο.

- Ακολουθεί ένα πρακτικό παραδείγματα αξιοποίησης του κειμένου για τη διδασκαλία της γραμματικής της Β' Τάξης: Lectio XI Η προφητεία του Δία – διδασκαλία της οριστικής μέλλοντα.
- Παρόμοια προσέγγιση μπορεί να ακολουθηθεί και για τα συντακτικά φαινόμενα της Γ' Τάξης.
- Βλ. Ιστοσελίδα μαθήματος / Επιμόρφωση / Ημερίδα Λατινικών με θέμα «Πτυχές της διδασκαλίας των Λατινικών: προσεγγίζοντας το κείμενο και τον κόσμο του» (6 Απριλίου 2024)
- Προγραμματίζεται Επιμορφωτική Ημερίδα επί της διδακτικής του μαθήματος.

Lectio X: Η προφητεία του Δία.

- Aenēas bellum ingens **geret*** in Italiā.
- Populos ferōces **contundet***, mores eis **impōnet*** et moenia **condet***.
- Tu Aenēam ad caelum **feres***.
- Ο Αινείας θα διεξαγάγει φοβερό πόλεμο στην Ιταλία.
- Θα συντρίψει άγριους λαούς, θα τους επιβάλει ήθη και θα κτίσει τείχη.
- Εσύ θα αποθεώσεις τον Αινεία (=θα φέρεις τον Αινεία στον ουρανό).

Lectio X: Η προφητεία του Δία.

- Postea lūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio **transferet*** et Albam Longam **muniet***.
- Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, **pariet***, quos lupa **nutriet***.
- Rōmulus moenia Martia **condet*** Romanosque de suo nomine **appellābit**.
- Έπειτα, ο Ίουλος, ο γιος του Αινεία, θα μεταφέρει το βασίλειο από το Λαβίνιο και θα οχυρώσει την Άλβα Λόγγα.
- Μετά από τριακόσια χρόνια, η Ίλια θα γεννήσει δύο γιους, τον Ρωμύλο και τον Ρέμο, τους οποίους θα αναθρέψει μια λύκαινα.
- Ο Ρωμύλος θα κτίσει τα τείχη του Άρη και θα ονομάσει τους Ρωμαίους από το όνομά του.

Lectio X: Η προφητεία του Δία.

- Rōmānis imperium sine fine **erit***.
- Caesar Augustus, ab Iūlo ortus, belli portas **claudet*** et Saturnium regnum **restituet***.
- Hunc tu, ut Aenēam, in caelo **accipies***.
- Οι Ρωμαίοι θα έχουν εξουσία χωρίς τέλος (= θα υπάρχει στους Ρωμαίους εξουσία χωρίς τέλος).
- Ο Καίσαρας Αύγουστος, καταγόμενος από τον Ίουλο, θα κλείσει τις πύλες του πολέμου και θα αποκαταστήσει τη βασιλεία του Κρόνου.
- Αυτόν εσύ, όπως τον Αινεία, θα τον δεχθείς στον ουρανό.

Οριστική μέλλοντα γ' και δ' συζυγίας

- Σε ποιον χρόνο τίθενται τα ρήματα στο κείμενο; Πώς αυτό σχετίζεται με το περιεχόμενο του κειμένου;
- Ας θυμηθούμε: πώς σχηματίζεται ο μέλλοντας των ρημάτων α' και β' συζυγίας;
- Να εντοπίσετε στο κείμενο όλα τα ρήματα στον μέλλοντα και να αναγνωρίσετε σε ποιο πρόσωπο βρίσκονται.
- Να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας για τον σχηματισμό του μέλλοντα των ρημάτων γ' και δ' συζυγίας.
- Να δείτε από τη γραμματική σας ολοκληρωμένη την κλίση του μέλλοντα των ρημάτων γ' και δ' συζυγίας.
- Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τα υπόλοιπα πρόσωπα του μέλλοντα.
- Ποια διαφορά εντοπίζετε στον σχηματισμό του μέλλοντα από τα αντίστοιχα ρήματα της α' και β' συζυγίας;

- Μετά την πλήρη διδασκαλία του φαινομένου, καλό είναι να επανερχόμαστε με άσκηση που θα βοηθά τους μαθητές να εξασκηθούν στο νέο φαινόμενο, αλλά και να επαναλάβουν παλαιότερα φαινόμενα (**Μεταναγνωστικό στάδιο**).

Π.χ.

- *Τι θα άλλαζε στο κείμενο αν στη θέση του «Aeneas» είχαμε «Aeneas et natus»; Να κάνετε όλες τις απαραίτητες μετατροπές.*
- *Τι θα άλλαζε στο κείμενο, αν η Αφροδίτη αφηγείτο την εκπλήρωση της προφητείας του Δία αρκετά χρόνια μετά; Να κάνετε όλες τις απαραίτητες μετατροπές.*

ΟΑΠ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ

dme-latinika@schools.ac.cy

Δανάη Γεωργιάδου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

dgeorgiadou@schools.ac.cy

Δρ Καλλιόπη Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

krougiourou@schools.ac.cy

Δρ Γεώργιος Βασιλειάδης, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

gvasileiadis@schools.ac.cy

Multas gratias vobis agimus!